

Sygn. akt III AUa 203/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 listopada 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący:	Sędzia SA Jolanta Hawryszko
Sędziowie:	Barbara Białecka (spr.) Gabriela Horodnicka-Stelmaszczuk
Protokolant:	St. sekr. sąd. Edyta Rakowska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 7 listopada 2019 r. w Szczecinie

sprawy K. D.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o przyznanie emerytury z rekompensatą

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Gorzowie Wielkopolskim

z dnia 17 kwietnia 2019 r., sygn. akt VI U 82/19

oddala apelację.

Gabriela Horodnicka-Stelmaszczuk	SA Jolanta Hawryszko	Barbara Białecka
----------------------------------	----------------------	------------------

Sygn. akt III AUa 203/19

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 11.12.2018 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. odmówił K. D. doliczenia rekompensaty do emerytury.

Ubezpieczony wniósł o zmianę decyzji i przeliczenie emerytury, albowiem pracował w warunkach szczególnych ponad 15 lat.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania.

Wyrokiem z dnia 17 kwietnia 2019 roku Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim zmienił zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w G. z dnia 11 grudnia 2018 roku, znak:(...) w ten sposób, że przyznał K. D. prawo do przeliczenia wysokości emerytury z rekompensatą na podstawie ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych z (Dz.U. 2017.664) - od listopada 2018 r.

Sąd Okręgowy ustalił, że K. D. urodził się w dniu (...) Pozwany przyznał mu emeryturę od 27.10.2018 r. bez rekompensaty. W dniu 26.11.2018 r. ubezpieczony wniósł o ponowne ustalenie wysokości świadczenia emerytalnego. Pozwany nie uznał za pracę w warunkach szczególnych okresu od 16.07.1991 r. do 27.10.2018 r. i odmówił przyznania rekompensaty decyzją z dnia 11.12.2018 r.

Odmawiając ubezpieczonemu prawa do emerytury „wcześniejszej” pozwany uznał za wykazany okres pracy w szczególnych warunkach wynoszący 9 lat, 11 miesięcy i 11 dni (od 16.08.1988 do 15.06.1991 jako rybak i od 16.07.1991 do 31.12.1998 r. jako mechanik w kanałach remontowych).

Rozpoznając odwołanie ubezpieczonego Sąd Apelacyjny w Szczecinie w sprawie III AUa 113/16 (wyrok z 28 kwietnia 2016 r.) ustalił, że ubezpieczony wykonywał pracę w warunkach szczególnych także w (...) Oddział (...) w S. od 1 lipca 1972 r. do 1 marca 1977 r., a na dzień 1 stycznia 1999 r. udowodnił okres pracy w szczególnych warunkach w łącznym wymiarze 14 lat, 7 miesięcy i 26 dni.

Wnioskodawca od 16.07.1991 do końca 2008 r. pracował w (...) w G. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy jako mechanik wykonujący pracę w kanałach remontowych.

Po dokonaniu powyższych ustaleń Sąd Okręgowy zważył, że odwołanie ubezpieczonego zasługiwało na uwzględnienie.

Sąd orzekający wywiódł, że ustawa z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych z (Dz.U. 2017.664) w art. 21 stanowi, iż: rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat (ust. 1), rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS (ust. 2). W art. 23 wskazano, iż ustalenie rekompensaty następuje na wniosek ubezpieczonego o emeryturę (ust. 1), rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego, o którym mowa w przepisach art. 173 i art. 174 ustawy o emeryturach i rentach z FUS (ust.2).

Sąd Okręgowy zaznaczył, że w sprawie bezsporne było, iż ubezpieczony nie pobierał emerytury "wcześniejszej". Należało więc zbadać, czy ubezpieczony wykazał staż pracy w warunkach szczególnych i w jakim rozmiarze czasowym.

Sąd I instancji wyjaśnił, że zgodnie z art. 3 ust. 7 ustawy za pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze uważa się również osoby wykonujące przed dniem wejścia w życie ustawy prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS

Następnie Sąd Okręgowy zważył, że zgodnie z art. 32 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U.2017.1383; dalej jako ustawa) dla celów ustalenia uprawnień, o których mowa w ust. 1, za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia. Stosownie do ust. 4 rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym w ust. 2 i 3 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych. Przepisy dotychczasowe to uregulowania zawarte w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.; dalej jako rozporządzenie). Rodzaje prac w szczególnych warunkach, których wykonywanie może uprawniać do emerytury wcześniejszej, wymienione są w wykazach A i B stanowiących załączniki do rozporządzenia. Zgodnie z § 2 ust. 1 rozporządzenia przy ustalaniu okresów zatrudnienia w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze uwzględnia się jedynie

te okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Sąd Okręgowy wskazał, że z treści przytoczonych przepisów wynika zatem, że pracę w szczególnych warunkach jest praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia (vide: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 2012 r., III UK 92/11).

Sąd Okręgowy podzielił wcześniejsze ustalenia faktyczne pozwanego i Sądu Apelacyjnego w zakresie wykazania pracy w warunkach szczególnych przez 14 lat, 7 miesięcy i 26 dni do końca 1998 r. W sprawie nie ujawniły się żadne nowe dowody wskazujące nieprawidłowości w złożonych zaświadczeniach o pracy w warunkach szczególnych. Pozwany nie jest uprawniony do odmiennej oceny dowodów, o ile nie zaszły okoliczności, przewidziane w art. 114 ustawy. Przesłanki uznawania okresów zatrudnienia w warunkach szczególnych do 1998 r. dla celów emerytury wcześniejszej i rekompensaty są tożsame.

Wnioskodawca wykonywał w czasie zatrudnienia w (...) prace naprawcze wyłącznie w kanałach rentowych. Wynika to nie tylko z wydanych przez pracodawcę zaświadczeń zeznań przesłuchanego w sprawie świadka i ubezpieczonego, ale także dokumentów osobowych. Sąd Okręgowy uznał je za wiarygodne. Prace takie zostały zakwalifikowane do prac w szczególnych warunkach (dział XIV poz. 16 załącznika A do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze - Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.). Zdaniem Sądu orzekającego powoływanie się przez pozwanego na niemające charakteru źródła prawa (wydane na podstawie niekonstytucyjnej subdelegacji) zarządzenia resortowe, jest pozbawione doniosłości prawnej. Mogą mieć tylko pomocnicze zastosowanie, w żadnym wypadku nie mogą ograniczać czy rozszerzać treści rozporządzenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 sierpnia 2007 r., III UK 50/2007, LexPolonica nr 3900065).

Ustalając stan faktyczny w sprawie Sąd i instancji oparł się na dokumentach zgromadzonych w aktach organu rentowego i aktach sprawy, a także na zeznaniach ubezpieczonego oraz świadków, którym to nadał przymiot wiarygodności. Zdaniem Sądu Okręgowego ubezpieczony wykazał ponad 15-letni okres pracy w warunkach szczególnych do końca 2008 r. Tym samym przysługuje mu prawo do przeliczenia emerytury poprzez doliczenie rekompensaty do kapitału początkowego.

W wywiedzionej od powyższego wyroku apelacji organ rentowy podniósł następujące zarzuty:

- 1) błąd w ustaleniach faktycznych w wyniku przyjęcia, że ubezpieczony wykazał ponad 15-letni okres pracy w warunkach szczególnych na podstawie ustawy z dnia 19.12.2008r. o emeryturach pomostowych (Dz.U. 2017.664),
- 2) naruszenie prawa procesowego, tj.: art. 227 k.p.c., art. 233 § 1 k.p.c. i art. 328 § 2 k.p.c., polegające na dowolnej, a nie swobodnej ocenie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, w wyniku błędnego przyjęcia, że treść ww. materiału uzasadnia zmianę zaskarżonej decyzji w sytuacji gdy takich podstaw nie było - w tym zakresie bezzasadne i bezpodstawne ustalenie, że ubezpieczony od 16.07.1991r. do końca 2008r. pracował w (...) w G. jako mechanik w kanałach remontowych co pozostaje w sprzeczności z treścią zaświadczenia Miejskiego Zakładu (...) . Sp. z o.o. z dnia 18.09.2018 r. i świadectwa pracy ww. zakładu z dnia 29.10.2018 r., wskazujących na stanowisko mechanika napraw pojazdów, które nie odpowiada stanowisku wymienionemu w powołanym wykazie zarządzenia resortowego, ponadto brak enumeratywnego wymienienia uwzględnionych okresów pracy w szczególnych warunkach w kontekście ustawowych przesłanek przyznania spornego prawa z arytmetycznym wyliczeniem tego okresu, - które to ww. uchybienia miały istotny wpływ na wynik sprawy,
- 3) naruszenie prawa materialnego - art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 19.12.2008r. o emeryturach pomostowych (Dz.U. 2017.664) przez jego niewłaściwe zastosowanie w sprawie i przyznanie ubezpieczonemu prawa do przeliczenia wysokości emerytury z rekompensatą mimo braku udokumentowania okresu pracy w szczególnych warunkach w wymiarze co najmniej 15 lat.

Mając na uwadze powyższe zarzuty apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w całości i oddalenie odwołania. Ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego jej rozpoznania. Organ wniósł też o zasądzenie od ubezpieczonego na rzecz organu rentowego zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny rozważył, co następuje.

Apelacja organu rentowego nie zasługiwała na uwzględnienie.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, rozstrzygnięcie sądu pierwszej instancji jest prawidłowe. Sąd Okręgowy właściwie przeprowadził postępowanie dowodowe, w żaden sposób nie uchybiając przepisom prawa procesowego oraz dokonał trafnej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego, w konsekwencji prawidłowo ustalając stan faktyczny sprawy. Sąd odwoławczy podzielił co do zasady ustalenia faktyczne, a także rozważania prawne przedstawione przez Sąd Okręgowy w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, rezygnując jednocześnie z ich ponownego szczegółowego przytaczania w tej części rozważań (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 1998 r., I PKN 339/98, OSNAP 1999/24/776 i z dnia 22 lutego 2010 r., I UK 233/09, LEX nr 585720).

W pierwszej kolejności Sąd Apelacyjny miał na uwadze zarzuty apelujące odnosząc się do błędnego ustalenia przez Sąd Okręgowy, że ubezpieczony będąc zatrudnionym w (...) wykazał ponad 15 – letni okres pracy w szczególnych warunkach. Nie ulega wątpliwości, iż w uzasadnieniu Sąd I instancji błędnie podał nazwę zakładu pracy, w którym ubezpieczony był zatrudniony w spornym okresie. Niemniej okoliczność ta nie jest wystarczająca, aby podważyć zasadność wydanego rozstrzygnięcia, przy uwzględnieniu całości materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie oraz mając na uwadze pozostałe ustalenia faktyczne poczynione w sprawie, które to już nie wzbudzają wątpliwości sądu odwoławczego. Przede wszystkim bowiem należało mieć na uwadze, że Sąd I instancji prawidłowo ustalił, w oparciu o przede wszystkim akta osobowe ubezpieczonego, jak również w oparciu o jego zeznania oraz zeznania świadka, że K. D. w okresie od 16.07.1991r. do 27.10.2018 r. pracował jako „mechanik napraw pojazdów”. Praca ta odpowiadała natomiast stanowisku wymienionemu w Dziale XIV pod poz. 16 pkt 1 wykazu A stanowiącego załącznik do zarządzenia nr 9 ministra Administracji, Gospodarki Terenowej i Ochrony Środowiska z dnia 1.07.1983 roku, tj. pracy wykonywanej w kanałach remontowych przy naprawie pojazdów mechanicznych lub szynowych: praca mechanika zatrudnionego wyłącznie w kanałach remontowych.

Przypomnieć należy, iż zgodnie z treścią art. 2 pkt 5 ustawy o emeryturach pomostowych, rekompensata w rozumieniu tej ustawy stanowi odszkodowanie za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze dla osób, które nie nabyły prawa do emerytury pomostowej. Przepis art. 21 powyższej ustawy stanowi, iż rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat (ust. 1). Rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy emerytalnej (ust. 2).

Jak trafnie wskazał Sąd Okręgowy, w niniejszej sprawie wymagało ustalenia, czy ubezpieczony legitymuje się okresem co najmniej 15 lat pracy w warunkach szczególnych lub szczególnym charakterze. W niniejszej sprawie Sąd I instancji poczynił wystarczające ustalenia co do zakresu wykonywanych przez ubezpieczonego prac, odnosząc je do wykazów stanowiących załączniki do rozporządzenia z 7 lutego 1983 r. Podkreślenia wymaga, że instytucja rekompensaty związanej z pracą w warunkach szczególnych jest instytucją wyjątkową, określającą szczególne uprawnienia uprzywilejowanego kręgu podmiotów, stąd wymaga ścisłej wykładni i pewnego ustalenia przesłanek prawa. Należy pamiętać, że praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego oraz wzrostu emerytur i rent dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz.U. z 1983 r., nr 8, poz. 43 ze zm.). Wykonywanie pracy w szczególnych warunkach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na

danym stanowisku pracy oznacza, że pracownik nie ma powierzonych innych obowiązków jak tylko te, które dotyczą pracy w szczególnych warunkach.

Organ rentowy argumentował, że stanowisko ubezpieczonego nie odpowiadało ściśle stanowisku wymienionemu w powołanym wykazie resortowym. Wobec tego przypomnieć należy, że decydujący charakter przy ustalaniu, czy praca była wykonywana w szczególnych warunkach, ma nie nazwa stanowiska zajmowanego przez pracownika, ale istotne jest faktyczne wykonywanie czynności.

Odnosząc się zatem do zatrudnienia ubezpieczonego na stanowisku mechanika napraw pojazdów wskazać należy, że odpowiada ono temu określone w powołanym wykazie. Oceniając zakres powierzanych ubezpieczonemu do wykonania czynności, tj. przeglądy, naprawa silników, wymiana pasków klinowych, które wykonywane były w kanałach, Sąd Apelacyjny nie miał wątpliwości, iż mimo określenia stanowiska ubezpieczonego jako „mechanika napraw pojazdów”, faktycznie jego praca sprowadzała się do prac mechanika wykonywanych w kanałach remontowych. Ze zgromadzonego materiału dowodowego, w tym w szczególności z akt osobowych oraz zeznań świadka i samego ubezpieczonego nie wynika, aby ubezpieczonemu powierzane były inne czynności do wykonania, poza tymi związanymi z naprawieniem pojazdów w kanałach remontowych. Zauważyć należy, że ubezpieczony od momentu podjęcia zatrudnienia w Miejskim Zakładzie (...) w G. zatrudniony był na stanowisku „mechanika napraw pojazdów”. Pracodawca ubezpieczonego potwierdził w wystawionym świadectwie pracy w warunkach szczególnych, że ubezpieczony cały sporny okres wykonywał pracę odpowiadającą tej wymienionej w załącznikach do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. Oczywiście Sąd Apelacyjny miał na uwadze, że dokument wystawiony przez pracodawcę ma charakter dokumentu prywatnego w rozumieniu art. 245 k.p.c., a zatem podlega kontroli zarówno co do prawdziwości wskazanych w nim faktów, jak i co do prawidłowości wskazanej podstawy prawnej. Sama treść świadectwa nie przesądza na etapie sądowego postępowania odwoławczego, czy dana praca była faktycznie pracą w warunkach szczególnych. Sąd Apelacyjny zauważa jednak, że treść świadectwa wykonywania pracy w warunkach szczególnych koresponduje z aktami osobowymi ubezpieczonego oraz z treścią zeznań K. D. oraz świadka K. S.. Sąd odwoławczy zwraca również uwagę, że świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach zostało wydane przez pracodawcę ubezpieczonego, na podstawie akt osobowych K. D., a zatem przez podmiot mający niewątpliwie wiedzę w zakresie tego, jaki charakter miała praca ubezpieczonego przez cały okres zatrudnienia. Sąd Apelacyjny nie dopatrywał się żadnych okoliczności, jak również organ rentowy nie przedłożył żadnych dowodów, które mogłyby wzbudzić wątpliwości co do treści wystawionego świadectwa.

Również argumentacja organu rentowego wskazująca na to, że uzasadnienie nie spełnia wymogów stawianych przez treść art. 328 § 1 k.p.c., nie zasługiwała na uwzględnienie. Apelujący podnosił, że uzasadnienie Sądu Okręgowego nie zawiera enumeratywnego wymienienia uwzględnionych okresów pracy w szczególnych warunkach z arytmetycznym wyczeniem tego okresu, co uniemożliwia weryfikację rozstrzygnięcia. Wobec tak sformułowanego zarzutu wskazać należy, że bezspornie ubezpieczony legitymuje się okresem 14 lat 7 miesięcy i 26 dni pracy w szczególnych warunkach. Wobec czego, aby uzyskać prawo do rekompensaty, ubezpieczony musiał udowodnić dodatkowo okres co najmniej 4 miesięcy i 4 dni pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze. Sporny okres zatrudnienia to ten przypadający pomiędzy 1.01.1999r. a 31.12.2008r.. Z akt osobowych ubezpieczonego, a w szczególności ze świadectwa pracy z (...) w G. za okres od 16.07.1997 r, do 27.10.2018 r. wynika, że ubezpieczony w tym czasie był przez 14 dni niezdolny do pracy, a jako okresy nieskładkowe wskazano 719 dni. Analiza zgromadzonej dokumentacji wobec powyższego pozwala na przyjęcie, że ubezpieczony w całym spornym okresie pracował w warunkach szczególnych znacznie dłużej, niż brakujący do uzyskania uprawnień okres.

Mając na uwadze powyższe rozważania, Sąd Apelacyjny doszedł do przekonania, że ubezpieczony spełnił warunki do przyznania mu prawa do przeliczenia emerytury poprzez doliczenie rekompensaty do kapitału początkowego.

Tym samym apelacja organu rentowego, jako bezzasadna, podlegała oddaleniu w całości na podstawie art. 385 k.p.c.

Gabriela Horodnicka – Stelmaszczuk SA Jolanta Hawryszko Barbara Białecka